

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 79/2020-13

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 11. februára 2020 zloženého z predsedníčky senátu Jany Baricovej a zo sudcov Rastislava Kaššáka a Miloša Maďara (sudca spravodajca) predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť sťažovateľa [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného ADVOKÁTSKOU KANCELÁRIOU JUDr. Peter Szárszoi, s. r. o., Štefánikova 1389/8, Michalovce, konajúcou prostredníctvom konateľa a advokáta Petra Szárszoiho, vo veci namietaného porušenia základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Michalovce v konaní vedenom pod sp. zn. 21 D 1200/2015 a takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť [REDACTED] o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Vymedzenie napadnutých rozhodnutí a s'ťažnostná argumentácia

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 3. marca 2019 doručená ústavná s'ťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „s'ťažovateľ“), vo veci namietaného porušenia základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Michalovce (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 21 D 1200/2015 (ďalej len „napadnuté konanie“).

2. Ústavná s'ťažnosť s'ťažovateľa bola v súlade s čl. X bodom 5 písm. b) Rozvrhu práce Ústavného súdu Slovenskej republiky v znení dodatku č. 1 platného v tom čase (ďalej len „rozvrh práce“) náhodným výberom pomocou technických a programových prostriedkov 17. októbra 2019 pridelená sudcovi spravodajcovi Milošovi Maďarovi a v zmysle čl. II bodu 3 písm. a) rozvrhu práce prerokovaná v prvom senáte ústavného súdu v zložení uvedenom v záhlaví tohto uznesenia.

3. Z obsahu ústavnej s'ťažnosti a k nej priložených príloh vyplýva, že okresný súd uznesením sp. zn. 21 D 1200/2015, Dnot 229/15 z 18. októbra 2017 (ďalej „uznesenie z 18. októbra 2017“) vo veci prejednávania dedičstva po poručiťovi rozhodol o zastavení dedičského konania a majetok nepatrnej hodnoty pozostávajúci z podielu na nehnuteľnostiach zapísaných na LV č. [REDAKOVANÉ], k. ú. [REDAKOVANÉ] vo všeobecnej hodnote 2 153 € (ďalej len „dotknuté nehnuteľnosti“) vydal dedičke, ktorá sa postarala o pohreb poručiťľa.

3.1 V prospech s'ťažovateľa bolo pred smrťou poručiťľa na dotknutých nehnuteľnostiach zriadené exekučné záložné právo na účel uspokojenia jeho pohľadávky vo výške 1 593,31 € na základe vykonateľného exekučného titulu. V rámci s'ťažovateľom

iniciovaného exekučného konania vedeného súdnym exekútorom JUDr. Slavomírom Borovským vo veci EX 1481/07 proti poručiteľovi ako povinnému bol sťažovateľ už 4. februára 2009 upovedomený o tom, že exekúcia jeho pohľadávky bude vykonaná zriadením exekučného záložného práva na dotknutých nehnuteľnostiach. Súdnej exekútorke JUDr. Lenke Borovskej (právna nástupkyňa spomínaného súdneho exekútora) bolo 20. februára 2018 doručené uznesenie z 18. októbra 2017. Na okresnom súde súdna exekútorka podala 27. februára 2018 návrh na zastavenie exekúcie bez uplatnenia svojich trov konania. Na žiadosť sťažovateľa mu súdna exekútorka zaslala uznesenie z 18. októbra 2017, a zároveň mu oznámila, že jeho pohľadávka bola 4. marca 2016 v napadnutom konaní riadne a včas uplatnená. Rozhodnutie Krajského súdu v Košiciach, ktoré potvrdilo uznesenie o zastavení exekúcie, bolo doručené súdnej exekútorke 23. júla 2018 a 26. júla 2018 bola zrušená „*blokácia*“ dotknutých nehnuteľností. Následne bolo exekučné konanie uznesením Okresného súdu Rožňava sp. zn. 4 Er 150/2008 z 12. marca 2018 zastavené, pričom v jeho odôvodnení tento súd poukázal na skutočnosť, že poručiteľ ako povinný zomrel, zanechajúc len majetok nepatrnej hodnoty, ktorý bol vydaný osobe, ktorá uhradila náklady spojené s pohrebom, pričom poukázal na uznesenie okresného súdu z 18. októbra 2017.

3.2 Sťažovateľ podal 10. decembra 2018 na okresnom súde sťažnosť na prietahy v napadnutom konaní, na ktorú do dňa podania ústavnej sťažnosti (3. marca 2019) nedostal žiadnu odpoveď. Proti uzneseniu z 18. októbra 2017 sťažovateľ nepodal žiadny opravný prostriedok, pretože nebol účastníkom napadnutého konania a o jeho priebehu nevedel.

3.3 Podľa názoru sťažovateľa, pretože bol v postavení veriteľa poručiteľa, ktorý si prihlásil svoju pohľadávku v napadnutom konaní, mal byť aj účastníkom napadnutého konania podľa § 168 písm. c) Civilného mimosporového poriadku, a taktiež mal byť o začatí napadnutého konania riadne upovedomený okresným súdom. Sťažovateľ ďalej namietal, že v danej veci došlo ku kolízii dedičského a exekučného konania a v tejto súvislosti poukázal na to, že sám zomrelý poručiteľ mohol ešte počas svojho života podať návrh na zastavenie exekúcie z titulu nemajetnosti v zmysle § 57 Exekučného poriadku, no neurobil tak. Ďalej sťažovateľ namietal, že uznesením z 18. októbra 2017 okresný súd v predmetnej veci nesprávne rozhodol, pretože žiadna nehnuteľnosť nemôže byť považovaná za majetok nepatrnej hodnoty, pokiaľ jej trhovacia cena je aspoň 2 000 €.

Okresný súd sa v uznesení z 18. októbra 2017 mal podľa sťažovateľa vysporiadať aj s inštitútom procesného spoločenstva dedičov, ako aj s pasívami dedičstva, t. j. s jeho dlhmi a napadnuté konanie malo prebehnúť až po zastavení exekučného konania vedeného na Okresnom súde Rožňava pod sp. zn. 4 Er 150/2008, v tejto súvislosti poukázal na to, že mal v prospech seba registrované exekučné záložné právo na dotknutých nehnuteľnostiach. Podľa názoru sťažovateľa notár poverený na prejednanie a rozhodnutie o dedičstve po poručiteľovi ho mal upozorniť o začiatku dedičského konania, aby mal v rámci neho možnosť uplatniť si svoju pohľadávku voči poručiteľovi a ovplyvniť tak aj výsledok tohto konania.

3.4 Opísaný výsledok napadnutého konania, ku ktorému dospel okresný súd pri svojom rozhodovaní, podľa sťažovateľa nie je spravodlivý, pretože v ňom tento súd nezohľadnil náležité okolnosti vzniku jeho pohľadávky ani jej právnu povahu, a opomenul zohľadniť i časové súvislosti exekučného a dedičského konania, čo malo následne vplyv na zásah do jeho základného práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivé súdne konanie.

4. Vzhľadom na uvedené sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd po prijatí veci na ďalšie konanie vo veci samej nálezom rozhodol, že jeho základné právo podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru boli v napadnutom konaní porušené, zruší uznesenie okresného súdu z 18. októbra 2018 (správne malo byť 18. novembra 2017, pozn.) a vráti vec okresnému súdu na opätovné prejednanie, prizná mu primerané finančné zadosťučinenie v sume 10 000 € a zaviazá okresný súd uhradiť mu trovy konania.

II.

Relevantná právna úprava

5. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

6. V súlade s čl. 46 ods. 1 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom. Verejnosť možno vylúčiť len v prípadoch ustanovených zákonom.

7. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

8. Dňa 1. marca 2019 nadobudol účinnosť zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) v čl. I § 1 až § 13 a § 16 až § 28 a § 32 až § 248 a § 250 a § 251. V zmysle § 246 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde sa tento zákon použije aj na konania začaté do 28. februára 2019, pričom právne účinky úkonov, ktoré v konaní nastali do 28. februára 2019, zostávajú zachované.

9. Podľa § 56 ods. 1 zákona o ústavnom súde ústavný súd návrh na začatie konania predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon v § 9 neustanovuje inak.

10. Podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže na predbežnom prerokovaní bez ústneho pojednávania uznesením odmietnuť návrh na začatie konania, a) na prerokovanie ktorého nemá ústavný súd právomoc, b) ktorý je podaný navrhovateľom bez zastúpenia podľa § 34 alebo § 35 a ústavný súd nevyhovel žiadosti navrhovateľa o ustanovenie právneho zástupcu podľa § 37, c) ktorý nemá náležitosti ustanovené zákonom, d) ktorý je neprípustný, e) ktorý je podaný zjavne neoprávnenou osobou, f) ktorý je podaný oneskorene, g) ktorý je zjavne neopodstatnený.

III.

Posúdenie vecí ústavným súdom

11. Ústavný súd za podstatu tejto sťažnosti považoval namietané porušenia sťažovateľom označených práv, ku ktorému malo dôjsť v dôsledku toho, že okresný súd

- sťažovateľa v napadnutom konaní neoboznámil s jeho začatím, hoci mal byť podľa neho jeho účastníkom,

- okresný súd v uznesení z 18. októbra 2018 dospel k nesprávnemu skutkovému záveru o nepatrnosti majetku poručiťľa, napriek tomu že z jeho obsahu vyplýva, že dotknuté nehnuteľnosti mali v čase smrti poručiťľa trhovú hodnotu 2 000 €,

- uznesenie z 18. októbra 2017 trpí nedostatkom odôvodnenia, pretože sa v ňom okresný súd vôbec nezaoberal inštitútom procesného spoločenstva dedičov,

- napadnuté konanie – dedičské konanie po poručiťľovi malo prebehnúť až po zastavení exekučného konania a výsledok napadnutého konania je podľa sťažovateľa nespravodlivý.

12. Podľa zistenia ústavného súdu napadnuté konanie bolo právoplatne skončené uznesením z 18. októbra 2017, ktorým okresný súd v súlade s § 175h ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“) konanie v tejto veci zastavil a majetok poručiťľa nepatrnnej hodnoty vo všeobecnej hodnote 2 153 € bol vydaný osobe, ktorá obstarala poručiťľov pohreb.

13. Sťažovateľ v tomto prípade časť svojej argumentácie obsiahnutej v ústavnej sťažnosti vybudoval bez zohľadnenia zákonom upraveného postupu a následnosti úkonov v konaní o dedičstve, nezohľadniac § 175h OSP (námietka účasti v konaní, námietka inštitútu procesného spoločenstva, námietka postupného ukončenia ponajprv exekučného a až následne dedičského konania).

13.1 Vo vzťahu k námietkam sťažovateľa týkajúcim sa jeho účasti v napadnutom konaní ústavný súd poukazuje na skutočnosť, že o tom, či poručiťľov veriteľ je (nie je) účastníkom konania o dedičstve, súd nevydáva osobitné rozhodnutie. Záver súdu, že poručiťľovho veriteľa považuje za účastníka konania o dedičstve, sa prejavuje iba v tom,

že súd s ním koná ako s účastníkom konania. Prípady, v ktorých sa poručiteľov veriteľ stáva účastníkom konania o dedičstve, sú taxatívne vymenované v § 175b OSP aplikovanom na základe § 396 Civilného sporového poriadku. V tomto ustanovení sa rozlišujú dve skupiny veriteľov. Do prvej skupiny patrí ten, kto sa postaral o poručiteľov pohreb a súd mu vydal poručiteľov majetok nepatrnej hodnoty podľa § 175h ods. 2 OSP. Do druhej skupiny, v ktorej veriteľ poručiteľa vystupuje v podstate ako „protistrana“ dediča (dedičov), sa zaraďuje veriteľ, ktorý sa s dedičom (dedičmi) dohodol na prenechaní predĺženého dedičstva veriteľovi na úhradu dlhov podľa § 175p ods. 1 OSP alebo prihlásil svoju pohľadávku pri likvidácii dedičstva podľa § 175t OSP alebo sa podieľal na vyporiadaní dedičstva spôsobom odlišným od § 470 ods. 2 Občianskeho zákonníka.

13.2 V danom prípade z obsahu uznesenia z 18. októbra 2018, ktorým bolo uvedené konanie skončené, vyplýva, že poručiteľ zomrel so zanechaním majetku nepatrnej hodnoty, ktorý sa podľa § 175h ods. 2 OSP vydal osobe, ktorá zaobstarala jeho pohreb. Z uvedeného vyplýva, že osoba, ktorá zaobstarala pohreb poručiteľa, nenadobudla uvedený majetok poručiteľa z titulu dedenia, ale na základe rozhodnutia okresného súdu (§ 132 Občianskeho zákonníka), proti ktorému podľa § 175h ods. 3 OSP nie je prípustné odvolanie.

13.3 Napriek tomu, že sťažovateľ nebol účastníkom konania podľa § 175h OSP a nie je závermi tohto konania, resp. v ňom vydaným rozhodnutím viazaný v prípade, ak by vymáhanie jeho dlhu bolo len v štádiu podania žaloby proti poručiteľovi, mohol by v konaní o žalobe tvrdiť a preukazovať, že rozsah, prípadne cena poručiteľom zanechaného majetku bola vyššia, než cena majetku poručiteľa zistená v dedičskom konaní (pozri rozhodnutie Najvyššieho súdu Českej republiky vo veci sp. zn. 21 Cdo 1411/2007). Sťažovateľ už ale v tomto prípade disponoval právoplatným a vykonateľným exekučným titulom, na základe ktorého už pred smrťou poručiteľa inicioval exekučné konanie, v ktorom sa do dňa smrti poručiteľa pohľadávku sťažovateľa nepodarilo v plnom rozsahu uspokojiť.

13.4 Ako veriteľ poručiteľa v prípade objavenia sa nového majetku poručiteľa má možnosť uplatniť si svoju nevymožенú pohľadávku voči dedičom po poručiteľovi v rámci dedičského konania, pokiaľ by v danom prípade okresný súd pristúpil k likvidácii dedičstva alebo k potvrdeniu nadobudnutia dedičstva podľa dedičských podielov (§ 484 Občianskeho zákonníka). Z tohto pohľadu by jeho ústavnú sťažnosť bolo možné odmietnuť ako sťažnosť podanú neoprávnenou osobou.

13.5 Sťažovateľ však vo svojej argumentácii netvrdí, že poručiteľ disponoval ďalším majetkom, resp. väčším rozsahom majetku, ale poukazuje na rozsah majetku poručiteľa, ktorý bol vydaný napadnutým uznesením obstarávateľovi pohrebu, ktorého hodnota bola podľa neho dostatočná aj na uspokojenie jeho pohľadávky.

13.6 V danom prípade ústavný súd dospel k záveru, že aj keď sťažovateľ nebol účastníkom predmetného konania, nemožno poprieť, že rozhodnutie o vydaní nepatrného majetku po poručiteľovi podľa § 175h OSP sa zjavne dotýka aj záujmov a práv poručiteľových veriteľov na uspokojení pohľadávky. Samotné ustanovenie § 175h OSP rešpektuje a napĺňa verejný záujem spočívajúci v zaistení pokojného odpočinku ľudských ostatkov, adekvátneho zaobchádzania s mŕtvym telom a ľudským popolom a ochranu verejného zdravia a verejného poriadku, ktorý v prípade, že po poručiteľovi zostane iba nepatrný majetok postačujúci na krytie nákladov súvisiacich s pohrebom poručiteľa, prevažuje nad záujmami dedičov i veriteľov poručiteľa.

13.7 V tejto súvislosti treba podľa ústavného súdu poznamenať, že vzhľadom na možné dotknutie záujmov ďalších osôb (dedičov a veriteľov) ani rozhodnutie okresného súdu podľa § 175h OSP nemôže obsahovať svojvoľné skutkové alebo právne závery, ktoré by odporovali základným princípom spravodlivosti.

13.8 Z obsahu uznesenia z 18. októbra 2018 ústavný súd zistil, že okresný súd pri svojom rozhodovaní zohľadnil výdavky spojené s pohrebom poručiteľa, výšku zanechaného majetku, dlhov (súdna exekútorka JUDr. Lenka Borovská sa obrátila na okresný súd s požiadavkou zohľadnenia pohľadávky sťažovateľa v napadnutom konaní už listom z 7. januára 2016) i miestne zvyklosti a rozhodol podľa § 175h OSP. Posúdenie majetku poručiteľa i primeranosti nákladov na pohreb poručiteľa je plne v jurisdikcii okresného súdu, ktorého závery, skutkové ako ani právne uvedené v uznesení z 18. októbra 2018 nemožno podľa názoru ústavného súdu označiť za zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne.

13.9 Ústavný súd v súvislosti s námietkou sťažovateľa týkajúcou sa prednostného uspokojenia jeho pohľadávky i po smrti poručiteľa poukazuje na § 38 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 233/1995 Z. z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (Exekučný poriadok) a o zmene a doplnení ďalších zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „Exekučný poriadok“), podľa ktorého sa výkon exekúcie odkladá

pre prípad smrti povinného v exekučnom konaní, až do skončenia dedičského konania, pričom s ohľadom na uvedené ustanovenie je uvedenú námietku sťažovateľa možno označiť za právne irelevantnú.

13.10 Na základe uvedeného ústavný súd konštatuje, že preskúmané konanie, ktorého výsledkom bolo vydanie uznesenia z 18. októbra 2018, nebolo poznačené svojvoľným, resp. arbitrárnym prístupom okresného súdu, ktorý v predmetnom konaní i svojím rozhodnutím plne rešpektoval verejný záujem sledovaný § 175h OSP prevažujúci v danom prípade nad záujmom veriteľa na uspokojení jeho pohľadávky.

14. O zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti možno hovoriť predovšetkým vtedy, ak namietaným postupom orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu toho základného práva, ktoré označil sťažovateľ, pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi napadnutým postupom tohto orgánu a základným právom, porušenie ktorého sa namietalo, ale aj vtedy, ak v konaní pred orgánom verejnej moci vznikne procesná situácia alebo procesný stav, ktoré vylučujú, aby tento orgán porušoval uvedené základné právo, pretože uvedená situácia alebo stav takú možnosť reálne nepripúšťajú (IV. ÚS 16/04, II. ÚS 1/05, II. ÚS 20/05, IV. ÚS 55/05, IV. ÚS 288/05).

15. Vzhľadom na tieto skutočnosti ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 11. februára 2020

Jana Baricová
predsedníčka senátu